

GRAMATYKA MATURALNA

Artykuły 91-93

Participle Clauses | Cleft Sentences i emfaza | Spójniki i zdania okolicznikowe

Materiały do matury podstawowej i rozszerzonej - zasady, pułapki, transformacje, zadania i odpowiedzi

maturaangielski.org

Spis treści

- 91. Participle Clauses - konstrukcje imiesłowowe: -ing, V3, having done, having been done
- 92. Cleft Sentences i emfaza - It was... who/that, What..., All I did was..., do/does/did
- 93. Spójniki i zdania okolicznikowe - reason, contrast, concession, purpose, result, time, condition
- Źródła i uwagi

91. Participle Clauses - konstrukcje imiesłowne na maturze rozszerzonej

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Participle Clauses - konstrukcje imiesłowne i zadania maturalne
H1	Participle Clauses - -ing, V3, having done i konstrukcje imiesłowne na maturze
URL	/participle-clauses-konstrukcje-imieslowowe-matura-angielski
Fraza główna	participle clauses matura angielski
Meta description	Participle Clauses na maturę: -ing clauses, past participle, having done, having been done, reduced relative clauses, typowe błędy i zadania z odpowiedziami.
ALT	Participle Clauses - konstrukcje imiesłowne na maturę

Status w CKE - ważne doprecyzowanie

W standardowym zakresie CKE na poziomie rozszerzonym pojawiają się konstrukcje bezokolicznikowe, gerundialne i imiesłowne, m.in. czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny lub bierny. Pełne adverbial participle clauses, takie jak *Having finished the task, she went home*, są naturalnym rozwinięciem tego zakresu i warto je znać na rozszerzeniu, zwłaszcza do transformacji, rozumienia tekstu i bardziej zaawansowanego writingu. Na poziomie podstawowym nie powinny mieć wyższego priorytetu niż czasy, conditionals, passive czy relative clauses.

Najważniejsza zasada: Participle Clause skraca zdanie, ale jego domyślny wykonawca musi być taki sam jak podmiot zdania głównego. To właśnie tu powstaje najwięcej błędów.

1. Co to jest Participle Clause?

Participle clause to skrócona konstrukcja z imiesłowem, która może zastąpić pełne zdanie okolicznikowe albo skrócić relative clause. Najczęściej używa -ing, V3 albo form perfect.

Forma	Najczęstsze znaczenie	Przykład
verb-ing	czynność aktywna, równoczesna; przyczyna; sposób	<i>Walking home, I saw Tom.</i>
V3 / past participle	znaczenie bierne lub stan wynikający z czynności	<i>Built in 1890, the house needs renovation.</i>
having + V3	czynność zakończona wcześniej	<i>Having finished the test, she left.</i>
having been + V3	wcześniejsza czynność bierna	<i>Having been warned, he was more careful.</i>

2. -ING clause - czynności odbywające się równocześnie

Walking through the park, I saw an old friend.

Sitting by the window, she was reading a book.

He walked down the street, talking on the phone.

Forma -ing zwykle sugeruje, że wykonawca jest aktywny i że czynności są równoczesne lub częściowo się nakładają.

3. -ING clause jako przyczyna

Knowing that the road was closed, we took another route.

Feeling tired, I went to bed early.

Not wanting to disturb anyone, she closed the door quietly.

Taką konstrukcję często można rozwinąć do because/as/since: Because she did not want to disturb anyone, she closed the door quietly.

4. -ING clause jako rezultat lub dodatkowa informacja

The storm damaged several houses, leaving many families without electricity.

He missed the last bus, forcing him to take a taxi.

W tym użyciu część z -ing komentuje rezultat całego wcześniejszego zdania. Nie zawsze da się ją mechanicznie zamienić na because.

5. Past participle - V3: znaczenie bierne

Built in the nineteenth century, the bridge is still in use.

Surrounded by mountains, the village is difficult to reach in winter.

Asked about the problem, the manager refused to comment.

V3 najczęściej odpowiada pełnej konstrukcji biernej: The bridge, which was built in the nineteenth century... / When the manager was asked...

6. HAVING + V3 - czynność wcześniejsza

Having finished the report, she sent it to her manager.

Having missed the train, we had to wait for the next one.

Not having studied enough, he found the exam difficult.

Having + V3 podkreśla, że czynność w participle clause zakończyła się przed czynnością w zdaniu głównym. Nie trzeba jednak używać perfect participle za każdym razem, gdy jedna czynność jest trochę wcześniejsza - jeśli kolejność jest oczywista, zwykle -ing bywa możliwe.

7. HAVING BEEN + V3 - wcześniejsza czynność bierna

Having been informed about the delay, the passengers changed their plans.

Having been offered the job, Kate asked for a day to think.

Having been warned several times, he could not claim that he did not know the rules.

8. Po WHEN, WHILE, ONCE, IF

W bardziej formalnym stylu można skracać niektóre zdania okolicznikowe, zachowując spójnik:

When asked about the incident, he refused to answer.

While waiting for the train, I checked my email.

Once completed, the form should be sent to the admissions office.

If used correctly, this tool can save a lot of time.

Spójnik pomaga zachować relację logiczną. When asked = when he/she was asked; while waiting = while someone was waiting; if used = if it is used.

9. Reduced Relative Clauses - skracanie zdań względnych

Students living abroad often become more independent.

= Students who live / are living abroad...

The documents sent yesterday have already arrived.

= The documents which were sent yesterday...

People wishing to apply should complete the form online.

= People who wish to apply...

Pełna relative clause	Skrócona forma
students who live abroad	students living abroad
the car which is parked outside	the car parked outside
the applications that were received yesterday	the applications received yesterday

Pełna relative clause	Skrócona forma
people who want to take part	people wanting / wishing to take part

10. Najważniejsza pułapka: dangling participle

Domyślny podmiot participle clause powinien być taki sam jak podmiot zdania głównego.

Walking home, I saw a fox. - I was walking home.

BŁĄD: *Walking home, the rain started.* To brzmi tak, jakby to rain szedł do domu.

POPRAWNIE: *While I was walking home, it started to rain.*

POPRAWNIE: *Walking home, I got caught in the rain.*

Przed użyciem participle clause zadaj pytanie: KTO wykonuje czynność z -ing / V3? Jeśli odpowiedź nie jest podmiotem zdania głównego, konstrukcję trzeba przeformułować.

11. Przeczenie

Not knowing what to say, I remained silent.

Not having received a reply, she sent another email.

Not invited to the meeting, Tom stayed at home.

Przeczenie stawiamy przed participle: not knowing, not having received, not invited.

12. Participle Clauses w writingu

Na rozszerzeniu mogą pomóc zagęścić tekst i pokazać szerszy zakres gramatyczny, ale tylko wtedy, gdy zdanie pozostaje czytelne. Dobre przykłady:

Having considered both options, I believe that the second solution would be more effective.

Faced with rising costs, many young people decide to live with their parents for longer.

Used responsibly, social media can be a useful educational tool.

Jedna lub dwie naturalne konstrukcje są lepsze niż sztuczne skracanie każdego zdania.

PODSTAWA / ROZSZERZENIE

Poziom	Priorytet
PODSTAWA	Rozpoznawaj proste -ing/V3 jako części zdań i dobrze opanuj wcześniej gerund, passive i relative clauses. Pełne participle clauses nie są priorytetem.
ROZSZERZENIE	-ing clauses, V3 clauses, having done, having been done, reduced relative clauses, poprawny wspólny podmiot, transformacje.
ROZSZERZENIE+	bardziej formalne skróty po once/if/when, zdania rezultatywne z -ing, swobodne stosowanie w writingu.

Najczęstsze błędy

- **BŁĄD:** *Having finish the task, she left.* -> **POPRAWNIE:** *Having finished the task, she left.*
- **BŁĄD:** *Walking home, the rain started.* -> Zmień podmiot lub użyj pełnego zdania.
- **BŁĄD:** *Having been warn, he was careful.* -> **POPRAWNIE:** *Having been warned, he was careful.*
- **BŁĄD:** *The students studied abroad often become independent.* -> Jeśli skracamy relative clause: *The students studying abroad...*
- **BŁĄD:** *Not to know what to do, I called my teacher.* -> **POPRAWNIE** w tej konstrukcji: *Not knowing what to do...*

Zadanie 1 - wybierz właściwą formę

1. Knowing / Known the answer, she raised her hand.
2. Built / Building in 1905, the house is now protected as a historic monument.

3. Having finished / Finished the report, Tom emailed it to his manager.
4. Not received / Not having received a reply, I sent another message.
5. While waited / While waiting for the bus, I saw Kate.
6. If used / If using correctly, the device is safe.

Odpowiedzi

1. Knowing - podmiot aktywnie zna odpowiedź.
2. Built - dom ma znaczenie bierne: został zbudowany.
3. Having finished - zakończenie raportu jest wcześniejsze.
4. Not having received - brak odpowiedzi poprzedza wysłanie kolejnej wiadomości.
5. While waiting - po while skracamy aktywną czynność.
6. If used - urządzenie jest używane, więc znaczenie bierne.

Zadanie 2 - skróć zdania

1. Because she felt tired, she went home early.
2. After he had completed the course, he applied for a job.
3. The students who are taking part in the exchange will meet at 8 a.m.
4. The documents which were sent on Monday arrived today.
5. When he was asked to explain the mistake, he apologised.
6. Because I did not know the area, I used a map.

Odpowiedzi

1. Feeling tired, she went home early.
2. Having completed the course, he applied for a job.
3. The students taking part in the exchange will meet at 8 a.m.
4. The documents sent on Monday arrived today.
5. When asked to explain the mistake, he apologised.
6. Not knowing the area, I used a map.

Zadanie 3 - popraw błędy

1. Walking through the city, the cathedral appeared in front of us.
2. Having complete the test, she left the room.
3. The people invited to the event they should arrive by seven.
4. Not having receive the email, Tom did not know about the change.
5. While to wait for the doctor, I read a magazine.

Odpowiedzi

1. Walking through the city, we saw the cathedral in front of us. / While we were walking through the city, the cathedral appeared in front of us.
2. Having completed the test, she left the room.
3. The people invited to the event should arrive by seven.
4. Not having received the email, Tom did not know about the change.
5. While waiting for the doctor, I read a magazine.

Zadanie 4 - tłumaczenie

1. Nie wiedząc, co powiedzieć, milczałam.
2. Po skończeniu projektu wysłaliśmy go klientowi.

3. Zbudowany w XIX wieku, budynek wymaga remontu.
4. Uczniowie mieszkający daleko od szkoły często korzystają z autobusu.
5. Jeśli jest używana prawidłowo, ta aplikacja może oszczędzić dużo czasu.
6. Ponieważ nie otrzymał odpowiedzi, zadzwonił ponownie.

Odpowiedzi

1. Not knowing what to say, I remained silent.
2. Having finished/completed the project, we sent it to the client.
3. Built in the nineteenth century, the building needs renovation.
4. Students living far from school often take the bus.
5. If used correctly, this app can save a lot of time.
6. Not having received a reply, he called again.

Zadanie 5 - transformacje maturalne

1. Because I had never visited London before, I used a map all day. Użyj HAVING.
2. The woman who is talking to the teacher is my mother. Użyj TALKING.
3. The products which were ordered online arrived damaged. Użyj ORDERED.
4. After Tom had been warned about the ice, he drove more slowly. Użyj HAVING.
5. When the form is completed, it should be emailed to the school. Użyj COMPLETED.

Odpowiedzi

1. Having never visited London before, I used a map all day. / Never having visited London before, I used a map all day.
2. The woman talking to the teacher is my mother.
3. The products ordered online arrived damaged.
4. Having been warned about the ice, Tom drove more slowly.
5. Once/When completed, the form should be emailed to the school.

MINI-TEST - ROZSZERZENIE

1. _____ (realise) that the shop was closed, we went somewhere else.
2. _____ (complete) in 2024, the new sports centre is now open.
3. _____ (not / hear) from the company, she decided to call them.
4. Correct if necessary: Driving to school, the traffic was terrible.
5. Rewrite: The applicants who were selected for interview will receive an email.

Odpowiedzi

1. Realising
2. Completed
3. Not having heard
4. Incorrect dangling participle. Better: Driving to school, I found the traffic terrible. / While I was driving to school, the traffic was terrible.
5. The applicants selected for interview will receive an email.

SZYBKĄ ŚCIGAŁĄ: -ing = aktywna czynność / proces; V3 = bierne znaczenie; having + V3 = wcześniejsza czynność aktywna; having been + V3 = wcześniejsza czynność bierna. Zawsze sprawdź, czy participle clause i zdanie główne mają tego samego wykonawcę.

92. Cleft Sentences i inne konstrukcje emfatyczne

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Cleft Sentences - It was... who, What... i emfaza na maturze
H1	Cleft Sentences i emfaza - It was John who..., What I need is..., All I did was...
URL	/cleft-sentences-emfaza-matura-angielski
Fraza główna	cleft sentences matura angielski
Meta description	Cleft Sentences i emfaza: It-cleft, what-cleft, all-cleft, do/does/did emphasis, transformacje i zadania na maturę rozszerzoną.
ALT	Cleft Sentences i konstrukcje emfatyczne - matura

Status w CKE - jak traktować ten temat

W standardowym zakresie rozszerzonym CKE pojawiają się zaawansowane zdania dopełnieniowe, m.in. konstrukcja All I did was (to) send him an apology. Sam termin cleft sentences wraz z przykładami typu It was John who told me that oraz What I like about him is his smile CKE podaje wprost w zakresie poziomym dwujęzycznego. Dlatego dla zwykłej matury rozszerzonej traktujemy cleft sentences jako wartościowy materiał zaawansowany - szczególnie do transformacji i writingu - ale nie należy stawiać go wyżej niż podstawowe konstrukcje rozszerzeniowe.

Najważniejsza idea: cleft sentence dzieli zwykłe zdanie na dwie części po to, aby wyróżnić jedną informację. Gramatyka służy tu przede wszystkim EMFAZIE.

1. Zwykłe zdanie a cleft sentence

John told me the truth yesterday.

Możemy wyróżnić różne elementy:

It was John who told me the truth yesterday. - podkreślamy osobę.

It was the truth that John told me. - podkreślamy informację.

It was yesterday that John told me the truth. - podkreślamy czas.

2. IT-CLEFT - podstawowy schemat

IT + BE + ELEMENT WYRÓŻNIONY + WHO/THAT + RESZTA ZDANIA

It was Anna who organised the meeting.

It is this problem that we need to solve first.

It was in London that I first met her.

It was because of the weather that we cancelled the trip.

3. WHO czy THAT?

Przy osobach naturalne jest who, a that jest możliwe w wielu it-clefts. Przy rzeczach, miejscu, czasie i innych elementach bardzo często używamy that.

It was Tom who/that called me.

It was the blue dress that she chose.

It was on Monday that the problem started.

4. Czas w IT-CLEFT

Forma be dopasowuje się do perspektywy. Reszta zdania zachowuje znaczenie czasowe oryginału.

It is Tom who usually helps me.

It was Tom who helped me yesterday.

It has been Anna who has supported the project from the beginning. - możliwe, ale cięższe; zwykle wybieramy prostszy szyk.

5. WHAT-CLEFT / PSEUDO-CLEFT

WHAT + CLAUSE + BE + ELEMENT WYRÓŻNIONY

What I need is more time.

What surprised me was his reaction.

What we should do is talk to the teacher.

What I like about this course is its practical approach.

Ta konstrukcja bardzo dobrze nadaje się do writingu, bo pozwala naturalnie podkreślić argument, potrzebę albo problem.

6. ALL I DID WAS...

All I did was (to) send him an apology.

All she wanted was to be left alone.

All we need to do is wait.

Po konstrukcji All ... was/is spotyka się bezokolicznik z to lub bez to, szczególnie po do: All I did was (to) call him. W praktyce egzaminacyjnej ważniejsze jest rozpoznanie całego wzoru niż budowanie skomplikowanych wariantów.

7. THE THING / THE REASON / THE PERSON / THE PLACE

The thing I like most about the school is the atmosphere.

The reason I left early was that I felt ill.

The person who helped me most was my English teacher.

The place where I feel most relaxed is my grandparents' garden.

To konstrukcje bliskie pseudo-clefts. Pozwalają precyzyjnie wskazać, co chcemy wyróżnić.

8. Reversed pseudo-cleft - ROZSZERZENIE+

More time is what I need.

A quiet evening at home is what I would prefer.

Element wyróżniony pojawia się na początku, a what-clause na końcu. Konstrukcja jest naturalna, ale ma niższy priorytet niż klasyczne What I need is...

9. Emphatic DO / DOES / DID

To nie jest cleft sentence, ale jest bardzo ważną formą emfazy i warto mieć ją w tym samym dziale.

I do understand your point, but I disagree.

She does work hard, even if her results are not always good.

He did call me yesterday - I remember it clearly.

DO/DOES/DID + forma podstawowa czasownika. Nie: He did called. Poprawnie: He did call.

10. Kiedy emphatic DO jest naturalne?

- gdy zaprzeczamy wcześniejszej sugestii: I do like the course - I just find it difficult;
- gdy wzmacniamy prośbę lub zachętę: Do sit down; Do let me know;
- gdy mocno potwierdzamy fakt: She did try to help.

11. Cleft Sentences w writingu

What makes online learning attractive is its flexibility.

What schools should focus on is teaching students how to evaluate information critically.

It is young people who will be most affected by decisions made today.

The main reason many students feel stressed is that they have too little time to rest.

Jedna dobrze użyta konstrukcja może zwiększyć różnorodność gramatyczną. Kilka clefts w każdym akapicie będzie brzmieć sztucznie.

12. Cleft czy zwykła relative clause?

The girl who called me is my cousin. - relative clause identyfikuje girl.

It was my cousin who called me. - cleft podkreśla, że to właśnie kuzynka zadzwoniła.

W cleft sentence główną funkcją jest emfaza; w relative clause - opis lub identyfikacja rzeczownika.

PODSTAWA / ROZSZERZENIE

Poziom	Priorytet
PODSTAWA	Nie jest to kluczowy temat. W writingu wystarczą prostsze konstrukcje i dobra kontrola podstawowej składni.
ROZSZERZENIE	What I need is..., All I did was..., the reason... is..., rozpoznawanie it-clefts, emphatic do/does/did.
ROZSZERZENIE+ / DWUJĘZYCZNA	pełne it-clefts z różnymi elementami, reversed pseudo-clefts i swobodne użycie jako środka stylistycznego.

Najczęstsze błędy

- BŁĄD: It was John which told me. -> POPRAWNIE: It was John who/that told me.
- BŁĄD: What I need are to rest. -> POPRAWNIE: What I need is to rest / What I need is some rest.
- BŁĄD: All I did was called him. -> POPRAWNIE: All I did was (to) call him.
- BŁĄD: He did called me. -> POPRAWNIE: He did call me.
- BŁĄD: The reason why I left was because I was ill. -> To bywa spotykane, ale w formalnym stylu lepiej: The reason I left was that I was ill.

Zadanie 1 - zbuduj IT-CLEFT

1. Anna organised the event. Podkreśl Anna.
2. I met Tom in Berlin. Podkreśl Berlin.
3. The meeting was cancelled because of the storm. Podkreśl powód.
4. She called me yesterday. Podkreśl yesterday.
5. We need to solve this problem first. Podkreśl this problem.

Odpowiedzi

1. It was Anna who/that organised the event.
2. It was in Berlin that I met Tom.
3. It was because of the storm that the meeting was cancelled.
4. It was yesterday that she called me.
5. It is this problem that we need to solve first.

Zadanie 2 - WHAT / ALL / REASON

1. I need more time. Zaczynij: What...
2. I only sent him an email. Zaczynij: All...
3. I left because I felt ill. Zaczynij: The reason...
4. I like the friendly atmosphere most. Zaczynij: What...
5. We only need to wait. Zaczynij: All...

Odpowiedzi

1. What I need is more time.
2. All I did was (to) send him an email.

3. The reason I left was that I felt ill.
4. What I like most is the friendly atmosphere.
5. All we need to do is wait.

Zadanie 3 - emphatic DO/DOES/DID

1. I understand what you mean. Wzmocnij zdanie.
2. She works hard. Wzmocnij zdanie.
3. He called yesterday. Wzmocnij zdanie.
4. Correct: He did explained the problem.
5. Correct: She does studies a lot.

Odpowiedzi

1. I do understand what you mean.
2. She does work hard.
3. He did call yesterday.
4. He did explain the problem.
5. She does study a lot.

Zadanie 4 - transformacje

1. John told me about the change, not Mark. Użyj IT.
2. I need a few days off. Użyj WHAT.
3. I only asked a simple question. Użyj ALL.
4. The flexibility of the course is what I like most. Zaczynij WHAT.
5. I really did try to warn you. Przekształć tak, aby zachować emphatic DID, ale zmień try na attempt.

Odpowiedzi

1. It was John who/that told me about the change.
2. What I need is a few days off.
3. All I did was (to) ask a simple question.
4. What I like most is the flexibility of the course.
5. I did attempt to warn you.

Zadanie 5 - tłumaczenie

1. To właśnie Anna pomogła mi najbardziej.
2. To wczoraj dowiedziałem się o zmianie.
3. Najbardziej potrzebuję teraz odpoczynku.
4. Wszystko, co zrobiłam, to wysłałam wiadomość.
5. Powód, dla którego odrzuciłem ofertę, był prosty.
6. Naprawdę rozumiem twój punkt widzenia.

Odpowiedzi

1. It was Anna who helped me most.
2. It was yesterday that I found out about the change.
3. What I need most now is some rest.
4. All I did was (to) send a message.
5. The reason I turned down the offer was simple.
6. I do understand your point of view.

MINI-TEST - ROZSZERZENIE

1. Complete: It was my teacher _____ encouraged me to apply.
2. Rewrite: I need a clear plan. Start WHAT.
3. Rewrite: I only wanted to help. Start ALL.
4. Correct: It was last week when I met her for the first time. Użyj typowego cleft.
5. Complete emphatically: She _____ know the answer, but she was too nervous to speak.

Odpowiedzi

1. who/that
2. What I need is a clear plan.
3. All I wanted was to help.
4. It was last week that I met her for the first time.
5. did

SZYBKA ŚCIĄGA: It was X who/that... = podkreślamy X. What I need is... = podkreślamy potrzebę/informację. All I did was (to) + V1. Emphatic do/does/did + V1 = mocne potwierdzenie.

93. Spójniki i zdania okolicznikowe - pełny dział maturalny

Ustawienia SEO

Element	Treść
Tytuł SEO	Spójniki i zdania okolicznikowe - although, despite, because, so that - matura
H1	Spójniki i zdania okolicznikowe na maturze - reason, contrast, purpose, result i time clauses
URL	/spojniki-zdania-okolicznikowe-matura-angielski
Fraza główna	spójniki matura angielski
Meta description	Spójniki na maturę: because/because of, although/despite, however, whereas, so/such...that, in order to, so that, time clauses, in case i zadania z odpowiedziami.
ALT	Spójniki i zdania okolicznikowe - matura angielski

Status w CKE

Spójniki i zdania złożone są ważne na obu poziomach. CKE wymienia na podstawie m.in. and, or, but, if, unless, when, while, after, before, as soon as, because, although, however, so, in spite of i despite. Na rozszerzeniu zakres poszerza się m.in. o on condition that, supposing, providing/provided that, so as, even though, whereas, as if/as though i in case. W składni CKE wyróżnia zdania okolicznikowe celu, czasu, miejsca, porównania, przyczyny, przyzwolenia, skutku, sposobu i stopnia.

Najważniejsza zasada: wiele błędów wynika nie ze znaczenia, ale z tego, CO może stać po danym łączniku. because + zdanie, because of + rzeczownik/-ing; although + zdanie, despite + rzeczownik/-ing.

1. BECAUSE vs BECAUSE OF

Konstrukcja	Co po niej?	Przykład
because	pełne zdanie: subject + verb	We stayed home because it was raining.
because of	rzeczownik / zaimek / -ing	We stayed home because of the rain.

She was late because the bus broke down.

She was late because of a problem with the bus.

Nie: because of the bus broke down. Po because of nie stawiamy pełnego zdania.

2. AS / SINCE jako przyczyna

As it was getting late, we decided to go home.

Since you are already here, we can start now.

As i since mogą wprowadzać przyczynę, zwłaszcza gdy jest ona znana lub mniej podkreślona niż po because. Since może też oznaczać od jakiegoś momentu - kontekst decyduje.

3. DUE TO / OWING TO - bardziej formalnie

The match was cancelled due to heavy rain.

Several flights were delayed owing to strong winds.

W praktyce szkolnej traktujemy je podobnie do because of: po nich najczęściej występuje grupa rzeczownikowa.

4. ALTHOUGH / THOUGH / EVEN THOUGH

Although it was raining, we went for a walk.

Though the task was difficult, most students completed it.

Even though he had very little experience, he got the job.

Even though zwykle mocniej podkreśla kontrast. Po wszystkich trzech występuje pełne zdanie.

5. DESPITE / IN SPITE OF

Despite the rain, we went for a walk.

In spite of being tired, she finished the project.

Despite having little experience, he got the job.

despite + noun/-ing. in spite OF + noun/-ing. Nie: despite of.

6. DESPITE / IN SPITE OF THE FACT THAT

Despite the fact that it was raining, we went out.

In spite of the fact that he was tired, he kept working.

To sposób na użycie pełnego zdania po despite/in spite of.

7. ALTHOUGH vs HOWEVER

Although the course is expensive, it is very popular.

The course is expensive. However, it is very popular.

Although jest spójnikiem wprowadzającym zdanie podrzędne. However jest łącznikiem/przysłówkiem zdaniowym i zwykle oddzielamy go interpunkcyjnie.

The course is expensive; however, it is very popular.

8. WHILE / WHEREAS - kontrast

Tom prefers studying alone, whereas Kate works better in a group.

While online lessons are flexible, traditional classes provide more direct contact.

While może znaczyć podczas gdy w czasie albo podczas gdy w kontraście. Whereas służy przede wszystkim do zestawiania różnic.

9. BUT / YET / NEVERTHELESS

The task was difficult, but I managed to finish it.

The task was difficult, yet I managed to finish it.

The task was difficult. Nevertheless, I managed to finish it.

Yet jako spójnik może oznaczać a jednak. Nevertheless jest bardziej formalnym łącznikiem zdaniowym.

10. Cel: TO / IN ORDER TO / SO AS TO

I called Tom to ask for help.

We left early in order to avoid the traffic.

She spoke quietly so as not to wake the baby.

Po to / in order to / so as to używamy V1. Przeczenie: in order not to / so as not to.

11. SO THAT / IN ORDER THAT - cel z pełnym zdaniem

I wrote it down so that I would not forget it.

Speak slowly so that everyone can understand you.

The school changed the schedule in order that students could have a longer break.

So that + subject + modal jest bardzo użyteczne, gdy wykonawcy dwóch czynności są różni albo gdy chcemy wyrazić can/could/will/would.

12. Skutek: SO + adjective/adverb + THAT

The test was so difficult that many students ran out of time.

She spoke so quietly that I could hardly hear her.

13. Skutek: SUCH + noun + THAT

It was such a difficult test that many students ran out of time.

They are such friendly people that everyone feels welcome.

SO	SUCH
so + adjective/adverb	such + (a/an) + adjective + noun
so difficult	such a difficult task
so quickly	such rapid progress

14. SO MUCH / SO MANY / SO FEW / SO LITTLE ... THAT

There was so much traffic that we missed the train.

She made so many mistakes that she had to rewrite the report.

We had so little time that we skipped lunch.

So few people attended that the event was cancelled.

15. SO jako wynik vs SO THAT jako cel

It was raining, so we stayed at home. - rezultat.

I wrote the address down so that I would not forget it. - cel.

SO = więc. SO THAT = żeby / tak aby. SO + adjective + THAT = tak... że. Te trzy konstrukcje wyglądają podobnie, ale mają różne funkcje.

16. Time clauses - przyszłość bez WILL

I will call you when I get home.

We will leave as soon as the lesson finishes.

Do not start until the teacher tells you to.

I will wait here while you talk to the manager.

Po when, before, after, as soon as, until/till, while i once w zdaniu czasu dotyczącym przyszłości zwykle nie używamy will.

BŁĄD: *I will call you when I will get home.*

POPRAWNIE: *I will call you when I get home.*

17. WHEN jako pytanie a WHEN jako spójnik

When will Tom arrive? - bezpośrednie pytanie; will jest poprawne.

Call me when Tom arrives. - time clause; Present Simple.

18. Present Perfect w future time clauses - ROZSZERZENIE

I will send the file as soon as I have checked it.

Once you have completed the form, click Submit.

Present Perfect może podkreślić, że jedna czynność ma być zakończona przed następną. Present Simple często również jest możliwy, jeśli kolejność jest oczywista.

19. BY THE TIME

By the time we arrived, the film had started.

By the time you get home, I will have finished dinner.

By the time tworzy punkt graniczny. Wybór Past Perfect/Future Perfect zależy od perspektywy czasowej.

20. IN CASE vs IF

Take an umbrella in case it rains.

Weź parasol na wszelki wypadek - robisz coś wcześniej jako zabezpieczenie.

If it rains, we will stay at home.

Zostaniemy w domu pod warunkiem, że będzie padać.

IN CASE nie znaczy dokładnie if. In case = na wypadek gdyby / zabezpieczenie przed możliwą sytuacją.

21. UNLESS, PROVIDED, AS LONG AS, ON CONDITION THAT

Unless you hurry, you will miss the bus.

You can borrow my laptop as long as you are careful.

We will go provided/providing that the weather is good.

You may use the room on condition that you leave it tidy.

To linkery warunku. Unless = if...not. Pozostałe oznaczają pod warunkiem że. Nie stosujemy podwójnego przeczenia po unless.

22. SUPPOSE / SUPPOSING - ROZSZERZENIE

Suppose you lost your phone - what would you do?

Supposing the plan failed, what would our alternative be?

Służą do wprowadzania hipotetycznej sytuacji, często w pytaniach i rozważaniach.

23. Miejsce: WHERE / WHEREVER

They stayed where they could see the stage.

Wherever you go, keep your documents safe.

24. Sposób i porównanie: AS / AS IF / AS THOUGH

Do as I tell you.

She talks as if she knew everything.

As if / as though zostały dokładniej omówione w osobnym artykule. Tutaj ważne jest rozpoznanie ich jako łączników sposobu/porównania.

25. Spójniki w writingu - nie tylko poprawność, ale logika

Dobry tekst nie potrzebuje bardzo długiej listy sztucznych linking words. Ważniejsze jest, aby relacja była jasna: przyczyna, kontrast, przykład, skutek, cel. Przykład naturalnego akapitu:

Although studying online is convenient, it can be difficult to stay focused at home. For this reason, students need a clear routine. They should also take regular breaks so that they can maintain concentration.

Każdy łącznik ma konkretną funkcję. However nie jest lepsze od but tylko dlatego, że wygląda bardziej formalnie.

PODSTAWA / ROZSZERZENIE

Poziom	Najważniejsze elementy
PODSTAWA	and/or/but; because/because of; although; despite/in spite of; however; so; when/while/before/after/as soon as/until; podstawowy if/unless; purpose z to/so that.
ROZSZERZENIE	even though, whereas, yet, nevertheless; in order to/so as to; due to/owing to; so/such...that; by the time; Present Perfect w time clauses; in case; provided/providing, as long as, on condition that, supposing.

Najczęstsze błędy

- BŁĄD: because of it was raining -> POPRAWNIE: because it was raining / because of the rain.
- BŁĄD: despite of the rain -> POPRAWNIE: despite the rain / in spite of the rain.
- BŁĄD: although of being tired -> POPRAWNIE: although she was tired / despite being tired.
- BŁĄD: I will call you when I will arrive -> POPRAWNIE: when I arrive.

- BŁĄD: such difficult that -> POPRAWNIE: so difficult that / such a difficult task that.
- BŁĄD: in order to not be late -> częściej i bardziej naturalnie: in order not to be late.
- BŁĄD: unless you do not hurry -> POPRAWNIE: unless you hurry.
- BŁĄD: Take an umbrella if it rains, jeśli znaczenie to na wszelki wypadek -> lepiej: in case it rains.

Zadanie 1 - because / because of

1. We stayed home _____ the heavy rain.
2. We stayed home _____ it was raining heavily.
3. The flight was delayed _____ a technical problem.
4. She missed the meeting _____ she was ill.
5. Correct: Because of the bus was late, I missed the lesson.

Odpowiedzi

1. because of
2. because
3. because of / due to
4. because
5. Because the bus was late, I missed the lesson. / Because of the late bus, I missed the lesson.

Zadanie 2 - although / despite / however

1. _____ being tired, she finished the task.
2. _____ she was tired, she finished the task.
3. The hotel was expensive. _____, we decided to stay there.
4. _____ the fact that he had little experience, he got the job.
5. Correct: Despite of the bad weather, the event went ahead.

Odpowiedzi

1. Despite / In spite of
2. Although / Even though / Though
3. However / Nevertheless
4. Despite / In spite of
5. Despite the bad weather... / In spite of the bad weather...

Zadanie 3 - purpose czy result?

1. I left early _____ avoid the traffic. (cel)
2. I wrote the address down _____ I would not forget it. (cel)
3. The film was _____ boring that I fell asleep. (skutek)
4. It was _____ boring film that I fell asleep. (skutek)
5. There was _____ much noise that I could not concentrate. (skutek)

Odpowiedzi

1. to / in order to / so as to
2. so that
3. so
4. such a
5. so

Zadanie 4 - time clauses

1. I will text you when I _____ (arrive).
2. We will leave as soon as the lesson _____ (finish).
3. Once you _____ (complete) the form, send it to us. Podkreśl zakończenie czynności.
4. By the time we got there, the film _____ already _____ (start).
5. Correct: I will tell her after she will come back.

Odpowiedzi

1. arrive
2. finishes
3. have completed
4. had already started
5. I will tell her after she comes back.

Zadanie 5 - in case / if / unless / provided

1. Take some water _____ you get thirsty on the journey. Zabezpieczenie.
2. _____ it rains tomorrow, we will cancel the picnic.
3. _____ you hurry, you will miss the train.
4. You can use my notes _____ you return them tomorrow. Pod warunkiem że.
5. Correct: Unless you do not study, you will fail.

Odpowiedzi

1. in case
2. If
3. Unless
4. provided/providing that / as long as / on condition that
5. Unless you study, you will fail. / If you do not study, you will fail.

Zadanie 6 - transformacje

1. Although the weather was bad, we went hiking. Użyj DESPITE.
2. Because he was ill, he stayed at home. Użyj BECAUSE OF.
3. The test was very difficult, so many students did not finish it. Użyj SO...THAT.
4. We left early because we wanted to avoid traffic. Użyj ORDER.
5. Take a charger because your battery may run out. Użyj CASE.
6. If you do not book now, you may not get a room. Użyj UNLESS.

Odpowiedzi

1. Despite the bad weather, we went hiking. / Despite the fact that the weather was bad, we went hiking.
2. Because of his illness / Because of being ill, he stayed at home. (His illness is stylistically better.)
3. The test was so difficult that many students did not finish it.
4. We left early in order to avoid traffic.
5. Take a charger in case your battery runs out.
6. Unless you book now, you may not get a room.

Zadanie 7 - tłumaczenie

1. Mimo że było zimno, poszliśmy na spacer.

2. Pomimo zimna poszliśmy na spacer.
3. Zadzwoiłam do niej, żeby powiedzieć jej o zmianie.
4. Mówił tak cicho, że prawie go nie słyszałam.
5. Weź parasol na wypadek, gdyby padało.
6. Zadzwonię do ciebie, jak tylko skończę pracę.
7. Pod warunkiem że oddasz książkę jutro, możesz ją pożyczyć.

Odpowiedzi

1. Although/Even though it was cold, we went for a walk.
2. Despite/In spite of the cold, we went for a walk.
3. I called her to / in order to tell her about the change.
4. He spoke so quietly that I could hardly hear him.
5. Take an umbrella in case it rains.
6. I will call you as soon as I finish / have finished work.
7. You can borrow the book provided/providing that / as long as you return it tomorrow.

MINI-TEST - PODSTAWA

1. Choose: because / because of the rain.
2. Choose: although / despite she was tired.
3. Complete: I will call you when I _____ home. (get)
4. Complete: It was so expensive _____ I did not buy it.
5. Correct: Despite of being late, he stopped for coffee.

Odpowiedzi

1. because of the rain
2. although she was tired
3. get
4. that
5. Despite being late, he stopped for coffee. / In spite of being late...

MINI-TEST - ROZSZERZENIE

1. Complete: _____ the fact that the evidence was weak, the case went to court.
2. Complete: We took a map _____ we got lost. (na wypadek)
3. Rewrite with SUCH: The lecture was so interesting that nobody checked their phone.
4. Complete: By the time you arrive, we _____ (finish) the meeting.
5. Explain the difference: I will stay home if it rains / I will take an umbrella in case it rains.

Odpowiedzi

1. Despite / In spite of
2. in case
3. It was such an interesting lecture that nobody checked their phone.
4. will have finished
5. if = zostanie w domu pod warunkiem, że zacznie padać; in case = bierze parasol wcześniej jako zabezpieczenie przed możliwym deszczem.

SZYBKĄ ŚCIĄGĄ: because + zdanie; because of + noun/-ing. although/even though + zdanie; despite/in spite of + noun/-ing. to/in order to = cel; so that + zdanie = cel; so/such...that = skutek. Po future time linkers zwykle Present Simple/Present Perfect, nie will. In case = na wypadek, nie zwykle if.

Źródła i uwagi

- Centralna Komisja Egzaminacyjna, Informator o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2024/2025 - część dotycząca zakresu środków gramatycznych, w szczególności SPÓJNIK oraz SKŁADNIA.
- CKE wymienia na obu poziomach liczne spójniki i zdania okolicznikowe; na rozszerzeniu lista jest szersza i obejmuje m.in. provided/providing that, so as, even though, whereas, as if/as though i in case.
- W standardowym rozszerzeniu CKE pokazuje konstrukcję All I did was (to) send him an apology. Nazwę cleft sentences wraz z przykładami It was John who... i What I like... CKE podaje wprost w zakresie poziomu dwujęzycznego. Dlatego artykuł 92 oznacza część treści jako ROZSZERZENIE+.
- CKE obejmuje konstrukcje imiesłowowe w zakresie zaawansowanych konstrukcji czasownikowych. Pełne participle clauses zostały w tym materiale rozwinięte zgodnie ze standardową gramatyką angielską jako praktyczne narzędzie dla poziomu rozszerzonego.
- R. Murphy, English Grammar in Use oraz standardowy opis gramatyki angielskiej zostały wykorzystane pomocniczo do uporządkowania reguł. Materiał jest autorski i nie reprodukuje tekstu ani ćwiczeń z podręczników.
- Przykłady, tłumaczenia, transformacje i zadania zostały opracowane samodzielnie pod kątem matury.

Co dalej?

Po artykułach 91-93 warto domknąć kilka pozostałych obszarów: used to / would / be used to / get used to, zaimki i determinery (reflexive, reciprocal, one/ones, possessives) oraz konstrukcje z there/it. Następnie można zrobić końcowy audyt całego działu gramatyki względem Informatora CKE i uzupełnić ewentualne luki.